

VERTROUWELIJK

VEILIGHEIDSDIENST NED. ANTILLEN

MAANDOVERZICHT

No. 11 - november 1968

No. 10

MAANDOVERZICHT No. 11 - NOVEMBER 1968

ALGEMEEN

- Kritiek en abstinentie	Blz.	2

CHILE

- FREI en zijn partij	, ,	4
- CUTCH-congres	, ,	6

COLOMBIA

- LLERAS houdt voet bij stuk	, ,	7

VENEZUELA

- De "Alecrín"	, ,	8
- MACHADO laakt CASTRO	, ,	9
- Voortvluchtigen geen kandidaat	, ,	10

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

- BOSCH neemt ontslag	, ,	10
- Zwager van WESSIN y WESSIN gedood	, ,	12
- Verwijdering tussen BALAGUER en LORA	, ,	12

NEDERLANDSE ANTILLEN

- Staking bij Mijnmaatschappij	, ,	13
- C.A.O. losse havenarbeiders	, ,	13

ALGEMEEN

Kritiek en abstinentie

In Brazilië werden afgelopen maand gemeenteraadsverkiezingen gehouden in elf van de twee-en-twintig staten. In sommige steden werden slechts gemeenteraadsleden gekozen, omdat de burgemeesters daar uit overwegingen van staatsveiligheid ingevolge een regeringsdecreet benoemd werden. Vooral in deze steden was het aantal thuisblijvers en blanco-stemmers hoog, maar in het gehele land verried de uitslag de apathie der kiezers. Naast hen die het verkiezingsproces negeerden, waren er ook velen die er de spot mee dreven door hun stem uit te brengen op wijlen Ché GUEVARA, op Martha VASCONCELLOS, de schoonheidskoningin, en op Koningin Elisabeth van Engeland, die toevallig net op staatsbezoek was geweest.

Voor wat het moge betekenen, behaalde de regeringspartij ARENA (Aliança Renovadora Nacional) vrijwel overal de overwinning. Het enige werkelijk vermeldenswaardige resultaat van de verkiezingen was de overwinning van de oppositiecandidaat voor burgemeester in de grote koffiehavenstad Santos, Esmeraldo TARQUINIO. Hij werd de eerste neger die in Brazilië tot burgemeester van een grote stad werd gekozen. In Recife verloren drie mensen het leven omdat de gemeederen kennelijk toch enigszins verhit raakten. Het waren wel nutteloze offers.

De moeilijkheden die COSTA e SILVA de afgelopen maanden met de studenten had gehad, waren wat geluwd, maar een nieuwe crisis dreigde met betrekking tot de poging van de regering om de parlementaire onschendbaarheid van de gedeputeerde, Marcio MOREIRA ALVES, op te

heffen, met de bedoeling om hem voor tien jaar uit zijn politieke rechten te zetten. ALVES had zich de woede van het leger op de hals gehaald, door het o.m. een "asiel voor beulen" te noemen: een en ander naar aanleiding van de inval van leger en politie in de universiteit van Brasilia in september j.l. De eis van de regering bracht de parlementsleden - en vooral die van ARENA - in een moeilijk parket. Enerzijds konden zij verwachten dat op een weigering represailles zouden volgen, daar het geval de militairen hoog zat. Anderzijds was dit ook voor het parlement een erekwestie. Capitulatie zou het bestempelen tot een ledepop en een einde maken de laatste sporen van de democratische fictie, waarin de militaire revolutie van Brazilië zich de laatste twee jaar heeft gehuld.

Men is zo langzamerhand vergeten welke chaos de militairen GOULART nu bijna vier jaar geleden uit handen hebben genomen. Waar het geen zelfzucht en politiek opportunisme reflecteert, is het groeiende verzet tegen het bewind van COSTA e SILVA dan ook meer gericht tegen zijn gezag dan tegen zijn beleid. Wijlen CASTELO BRANCO had het mee, dat de praktische aspecten van het alternatief de mensen nog vers in het geheugen lagen. Dit verklaart ergens ook dat CASTELO BRANCO de reputatie kon ophouden van de democraat die door omstandigheden werd gedwongen tot een dictatoriaal optreden, terwijl COSTA e SILVA, die - zij het volgens een opgelegde grondwet - gekozen werd en tot nu toe naar een zekere democratisering van het bewind heeft gestreefd, het imago heeft van de autocraat die zo weinig mogelijk uit handen geeft. Waar BRANCO succes had, heeft COSTA e SILVA gefaald. Hij is dan ook duidelijk de mindere figuur, maar toch zijn de beide reputaties slechts ten dele verdiend. Het feit dat COSTA's falen mede te wijten

- 4 -

is aan het feit dat hij in dit land van tegenstellingen, geen enkele groep naar de wensen van de andere voldoende heeft gekwetst, is immers ergens ook een graadmeter voor de bestuurbaarheid van het land.

CHILE

FREI en zijn partij

In maart 1970 zullen er in Chile verkiezingen worden gehouden voor het congres. Wellicht zal dit de Christendemocraten ervan weerhouden het bij hun geschillen binnen de partij, die afgelopen maand weer tot grote moeilijkheden hebben geleid, tot een volledige breuk te laten komen.

Dit zou dan ook het enige zijn, want de relaties tussen de linker-vleugel van de PDC en de regeringsgezinde "officialistas" bereikten in het conflict rondom het ontslag van Jacques CHONCHOL een stadium waarin het voor de middengroep die nu de leiding van de partij in handen heeft, vrijwel onmogelijk is geworden tussen de beide extremen een koers te varen die voor alle facties aanvaardbaar is.

In de vete tussen de minister van Binnenlandse Zaken, Edmundo PEREZ ZUJOVIC, en CHONCHOL, die vice president was van het Ontwikkelingsinstituut voor Landbouw en Veeteelt, koos president FREI partij voor de minister. CHONCHOL werd gedwongen ontslag te nemen. Alhoewel een grote meerderheid der congresleden van de PDC FREI en PEREZ haar steun gaven, zou CHONCHOL toch nog aan het langste eind kunnen trekken. De controverse tussen PEREZ en

- 5 -

CHONCHOL was in het persoonlijke vlak komen te liggen, maar de linkervleugel wenste het te zien als een principiële kwestie, die het tempo van het landbouwhervormingsprogramma betrof. FREI maakte duidelijk dat het programma niet in het geding was, maar CHONCHOL was al het symbool geworden van de miskenning der progressieven door de behoudende regeringsleiders. De linksen in het voorbereidend comité van het partijcongres dat kort na de parlementsverkiezingen zal worden gehouden, stelden - daarbij gesteund door de gematigden - CHONCHOL voor als voorzitter van de platformcommissie, die het partijprogramma voor de presidentsverkiezingen van 1970 zal ontwerpen. De "officialistas" in het comité, o.w. de voormalige partijvoorzitter AYLWIN, dreigden ontslag te nemen, indien de anderen de candidatuur van CHONCHOL voor deze sleutelpost zouden doordrukken.

Een verdere uitdaging van het adres van FREI was een banket dat ter ere van CHONCHOL werd gegeven, en dat in feite uitliep op een rumoerige proclamatie van zijn candidatuur voor het presidentschap van het land. De enige Christendemocraat die zichzelf tot nu toe als kandidaat voor het presidentschap heeft aangediend, is Radomiro TOMIC, de voormalige ambassadeur van Chile in Washington (Zie M.O. april 1968). TOMIC streeft naar een entente met de communisten, die de Castro-istische socialistische partij zou uitsluiten. Hij wil echter de gehele Christendemocratische partij achter zich hebben, terwijl de communisten uiteraard liever deze partij uiteen zien vallen. Toen TOMIC trachtte het woord te voeren op het banket voor CHONCHOL, werd hem het spreken onmogelijk gemaakt door een "Chonchol"-spreekkoor. Dit leidde er toe dat

de aanzittenden met elkander op de vuist gingen.

Een en ander trekt een zware wissel op het leiderschap van FREI, die zal moeten trachten de partij ongehavend door de parlamentsverkiezingen heen te voeren, en ook daarna toch nog zou staan voor een confrontatie met de potentiële scheurmakers.

CUTCH-congres

Het overkoepelend vakverbond in Chile, de "Central Unica de Trabajadores de Chile" (CUTCH), hield afgelopen maand zijn vijfde nationale congres. De Christendemocraten, die vier jaar geleden uit de CUTCH waren getreden, maken er weer deel van uit, en dongen mee naar bestuursposten. Bij de verkiezing van het nieuwe hoofdbestuur, behaalden de Chileense communisten een duidelijke overwinning. Hun kandidaat, Luis FIGUEROA, werd voorzitter van CUTCH en de C.P.C. kreeg daarnaast nog 13 leden in het bestuur, dat in totaal 27 personen telt. Eerste vice-voorzitter werd de Christendemocraat Sergio SANCHEZ, maar in totaal kregen de Christendemocraten slechts drie leden in het bestuur. De Socialisten legden beslag op de belangrijke post van Secretaris-generaal voor Hernan del CANTO, maar hij wordt in het bestuur door slechts zes leden gesteund.

De politiek die thans door de CP-Chile wordt gevoerd is er borg voor dat CUTCH voorlopig een vrij verantwoordelijke gedragslijn zal volgen, waarbij samenwerking tussen de Communisten en de Christendemocraten mogelijk is. De Socialisten

- 7 -

zullen uiteraard trachten het verbond tot een zo militant mogelijke politiek te bewegen, en wellicht dan ook in conflict komen met hun F.R.A.P.-partner. Deze heeft het nu in CUTCH echter vrijwel voor het zeggen.

COLOMBIA

LLERAS houdt voet bij stuk

Eind november stuurde president Carlos LLERAS RESTREPO zijn kabinet naar huis, teneinde te kunnen sleutelen aan een nieuwe combinatie die de vereiste tweederden meerderheid in het parlement zou krijgen voor de door hem gewenste grondwetsherziening. LLERAS beschouwt deze herziening noodzakelijk voor een goede uitvoering van zijn verstrekkende sociaal-economisch hervormingsprogramma. Onder meer houdt de herziening in dat de uitvoerende macht bepaalde bevoegdheden van het parlement in het economisch vlak naar zich toetrekt, en dat de algemene eis van een tweederden meerderheid, die de laatste jaren verantwoordelijk is geweest voor een enorme stagnatie in de wetgeving, komt te vervallen.

De president, die geconfronteerd is met dezelfde parlementaire obstructie die het presidentschap van zijn voorganger VALENCIA verlamde, trachtte in juni 1968 het parlement schaakmat te zetten door zijn ontslag aan te bieden. Dit werd niet aanvaard, maar alhoewel de positie van de president versterkt werd door de demonstraties te zijnen gunste, bleef LLERAS' vrijheid tot handelen beperkt door zijn overtuiging dat zowel de economische hervormingen als de geleidelijke opheffing van de uit de nationale

crisis geboren coalitie tussen conservatieven en liberalen, langs constitutionele weg zullen moeten plaats vinden.

De eigengereidheid die vele afvallige senatoren uit zijn eigen partij hem verwijten, is - zo LLERAS geen speelbal wil worden van de tegenstrijdige, kleine en grote belangen die in het parlement vertegenwoordigd zijn - een onvermijdelijke konsekwentie van de beërkungen die hij zich in groter verband heeft opgelegd.

Of hij zal slagen met een voor hem aanvaardbaar percentage water in zijn wijn, valt nog te bezien. Zijn positie als president lijkt echter zonder meer onaantastbaar. De legerleiding heeft zich bij de jongste crisis nogmaals zonder voorbehoud achter hem gesteld, hij geniet nog altijd een grote populariteit bij de bevolking, en ook zijn felste tegenstanders ontkennen niet dat hij bekwaam en integer is.

VENEZUELA

De "Alecrin"

In mei 1967 werd de Cubaanse trawler, "Sierra", gebruikt om in Cuba opgeleide Venezolaanse guerilla's en een aantal Cubaanse agenten op de Venezolaanse kust aan land te zetten.

De Cubaanse vissersvloot, die naar verluidt nu meer dan 3000 boten telt, waarvan honderden grote, moderne trawlers zijn, heeft uiteraard niet als hoofddoel de subversie in Latijns Amerika aan te wakkeren en van het nodige te voorzien. Zij vertegenwoordigt voor Cuba in eerste instantie een belangrijk economisch potentieel. Toch dient er rekening mede gehouden te worden, dat het gebruik van de "Sierra" geen geïsoleerd geval is geweest, maar een onderdeel van

een weldoordacht plan. Het secundair potentieel van de Cubaanse vloot op het gebied van spionage en subversie, is noch de Cubanen, noch de landen in en rondom het Caraïbisch bekken ontgaan. Het is daarom in wezen slechts van academisch belang of de Venezolanen dan wel de Cubanen het gelijk aan hun kant hebben bij het "Alecrin"-incident. Indien de Venezolaanse autoriteiten verwacht hadden aan boord van de "Alecrin", die afgelopen maand door hun kustwacht werd opgebracht, incriminerend materiaal te vinden, dan hebben zij misgeslagen. Bij gebrek aan een betrapting op heterdaad, heeft echter ook een waarschuwingsactie zijn nut.

MACHADO laakt CASTRO

De oude Venezolaanse communist, Gustavo MACHADO, die op de lijst van U.P.A. meedong naar een zetel in het congres, maakte het in de slotfase van de verkiezingscampagne nogmaals overduidelijk, dat de Venezolaanse communisten niets moeten hebben van de wilde man die in Havanna aan de touwtjes wil trekken:

MACHADO noemde Fidel een gek, en een "ontoerekenbare anarchist, die geen begrip heeft van de Venezolaanse politieke situatie". CASTRO, die de Venezolaanse communisten als MACHADO verraders heeft genoemd, omdat zij besloten hadden af te zien van geweld en deel te nemen aan het verkiezingsproces, werd door de oude C.P.V.-leider niet als marxist erkend. Het Castroïsme was volgens MACHADO slechts een persoonlijke interpretatie van het marxisme, die voor rekening van Fidel komt.

Spitsvondig was overigens de wijze waarop MACHADO zich uitliet

VERTROUWELIJK

- 10 -

over de vraag of de communisten in Venezuela ooit weer naar de wapens zouden grijpen. "U.P.A.", aldus MACHADO, "vecht slechts met stembriefjes". Het is de enige juiste handelwijze voor onze organisatie". Het sleutelwoord in de uitlating is natuurlijk U.P.A. Met een bewonderingswaardige waarheidslievendheid gaf MACHADO dus indirect toe dat de communisten - wanneer nodig - met het U.P.A.-vel ook de gematigde lijn kunnen afstropen.

Voortvluchtigen geen kandidaat

Ex-president Marcos PEREZ JIMENEZ heeft zijn straf uitgezeten en werd geaccepteerd als kandidaat voor de senaat, maar de "Consejo Supremo Electoral" weigerde twee U.P.A.-candidaten, die voortvluchtig zijn als kandidaten voor senaat en congres toe te laten. Het waren Pompeyo MARQUEZ en Guillermo GARCIA PONCE. Het bestuur van U.P.A. legde zich (uiteraard) bij deze beslissing neer, en stelde in hun plaats twee andere personen kandidaat, t.w. Alonso OJEDA OLACHEA voor de senaat en Eduardo GALLEGOS MANCERA voor het huis van afgevaardigden.

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

BOSCH neemt ontslag

Juan BOSCH veroorzaakte een grote consternatie in de leiding van de P.R.D., door vanuit Spanje na zijn terugkeer uit Joegoslavië en Roemenië aan verschillende bestuursleden van de partij te schrijven dat hij zijn ontslag nam als adviseur van de P.R.D. en uit de partij trad.

- 11 -

De verwarring was des te groter omdat men had verwacht dat BOSCH begin 1969 naar de Dominikaanse Republiek zou terugkeren (zie M.O. oktober 1968). De laatste beslissing van de oude partijleider was indien onherroepelijk in feite wel konsekvent, maar omdat BOSCH vooral de laatste tijd een weinig konsekvent mens is, gaf zij te denken.

In de eerste plaats had BOSCH zijn ontslag niet officieel genomen. Hij had zijn beslissing kenbaar gemaakt in persoonlijke brieven. Ook had hij de wens te kennen gegeven een delegatie van de P.R.D. in Spanje te ontvangen. Indien hij zijn eigen standpunt, dat tot de ontslagname zou hebben geleid, au sérieux nam, dan was deze deputatie onnodig. BOSCH had in zijn brieven namelijk gesteld dat hij geen deel uit kon maken van een politieke partij met beginselen als die van de P.R.D., omdat hij zodanig gedesillusioneerd was met het democratisch proces in zijn Latijns Amerikaanse verschijningsvorm, dat hij niet langer naar de beginselen van de P.R.D. zou kunnen handelen.

Men vraagt zich af: moest de deputatie BOSCH smeken om toch nog terug te komen op zijn besluit, of moest zij deelgenoot worden gemaakt van een conspiratie, die het logisch uitvloeisel zou zijn van de ideeën van de nieuwe BOSCH. Als hij de partij met een conspiratie had willen compromitteren, dan had hij niet met veel vertoon van integriteit ontslag hoeven te nemen. Toch waren er indicaties dat BOSCH, zo hij zelf niet betrokken was bij plannen om binnen afzienbare tijd weer de lont in het Dominikaanse politieke kruitvat te steken, tenminste kennis droeg van het bestaan van dergelijke plannen.

- 12 -

Zwager van WESSIN y WESSIN gedood

Onder niet duidelijk geworden omstandigheden werd afgelopen maand in het stadje Boca de Mao een zwager van generaal Elias WESSIN y WESSIN, ene Manuel CHAVEZ, doodgeschoten door een parlamentslid van de Partido Reformista.

Manuel CHAVEZ was lid van de P.Q.D., de partij die WESSIN tot president van de Dominikaanse Republiek wil doen verkiezen. Reeds geruime tijd wordt geageerd voor de terugkeer van WESSIN, maar president BALAGUER heeft er nog niets van willen weten. WESSIN zond de president nu een telegram, waarin hij hem verzocht hem toe te staan de teraardebestelling van zijn zwager te kunnen bijwonen. Het incident heeft de vijandschap die reeds tussen de Reformistas en de Quisqueyanas bestond nog doen toenemen.

Verwijdering tussen BALAGUER en LORA?

Het bewind van BALAGUER dat reeds van links en van rechts wordt bestookt, zou nu ook nog te kampen kunnen krijgen met verdeeldheid in eigen kring. Noch de president, noch vice-president Augusto LORA hebben laten weten of zij al dan niet de candidatuur voor het presidentschap in 1970 zullen aanvaarden, maar beiden worden gepousseerd.

Terwijl politieke overwegingen BALAGUER gebieden - ook indien hij herkiezing niet zou ambiëren - in dit stadium nog geen neen te zeggen, moet LORA als loyale ondergeschikte van BALAGUER dit wél doen. Hij mag zijn "neen" desnoods kwalificeren, maar hij zou alle schijn moeten vermijden dat hij met BALAGUER concurreert. Dit heeft LORA nog niet gedaan, en het lijkt erop dat de president het hem kwalijk genomen heeft.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Staking bij Mijnmaatschappij

Bij de mijnmaatschappij Curacao brak afgelopen maand een staking uit, die aan het eind van de maand nog voortduurde. Het conflict tussen de maatschappij en de bond (U.M.U.C.), betrof een nieuwe wachttijdregeling die door de maatschappij voor de chauffeurs, die arbeiders van en naar het werk vervoeren, was ingesteld. De nieuwe regeling, die een efficiënter gebruik van de beschikbare mankracht beoogt, hield in dat de transportarbeiders minder of geen overuren zouden gaan maken. Aangezien de U.M.U.C. met de mijnmaatschappij een C.A.O. heeft, meende de directie de stakende transportarbeiders te kunnen ontslaan. De situatie werd explosief omdat de vakbond zich volledig achter de stakers stelde, en de hulp van de Internationale Mijnwerkersfederatie, waar de U.M.U.C. bij aangesloten is, inriep. Verschillende locale bonden verklaarden zich solidair met de mijnwerkers. Door de landsbemiddelaar werden pogingen aangewend om de partijen tot elkaar te brengen.

C.A.O. losse havenarbeiders

Na maandenlange besprekingen, die vooral in het eerste stadium voornamelijk slechts een forum verschaften aan A.H.U.-voorzitter, Wilson GODETT, voor het ventileren van ideologische gezichtspunten, kwam het afgelopen maand toch tot het sluiten van een nieuwe C.A.O. tussen de Scheepvaartvereniging Curacao en de A.H.U., die in de Curacaose havens de losse arbeiders vertegenwoordigt.

VERTROUWELIJK

- 14 -

De C.A.O. houdt o.m. in een loonsverhoging, medische gezinsverzorging - in navolging van de C.B.H. - en verhoging van de kerstbonus. De C.A.O. heeft een looptijd van 33 maanden, maar het valt nog te bezien of zij de arbeidsvrede in de haven gedurende deze periode werkelijk zal verzekeren. De C.A.O. bevat weliswaar een eerste regeling van werkzaamheden in verband met de nieuwe mechanische los- en laadmethode, die in de naaste toekomst intensiever zullen worden toegepast, maar deze materie zit vol voetangels en klemmen. In eerste instantie werd door de beide partijen overeengekomen dat enkele bijzondere ploegen de werkzaamheden betreffende "roll on - roll off" en containerschepen, zullen verrichten, en dat van de C.A.O.-afwijkende loon- en arbeidsvoorwaarden zullen worden overeengekomen. Aan de hand van bepaalde prestatienormen zal een stukloon systeem worden gebruikt.

Het is aanmoedigend dat er überhaupt voorzieningen zijn getroffen, maar de overeenkomst lijkt geschapen voor het ontstaan van de meest verwarrende conflictsituaties, die A.H.U. en S.V.C. in de komende jaren ettelijke malen bij de rechter zullen brengen.

De C.A.O. is in het Nederlands gesteld, en alhoewel de S.V.C. een Papiamentse versie in het vooruitzicht heeft gesteld, is het zo, dat de losse arbeiders verwacht worden bij ontvangst van een nog niet door hen gelezen exemplaar, dat zelfs indien zij het zouden hebben gelezen door de meesten hunner niet zou zijn begrepen, voor ontvangst

VERTROUWELIJK

- 15 -

en akkoordbevinding van de inhoud van de C.A.O. te tekenen. Een bron van ontevredenheid en zorgen is voor vele arbeiders dat het Steunfonds nu onder het beheer van het A.H.U.-bestuur is gekomen. Het is een kwestie van vertrouwen, en intimidatie kan veel bereiken, maar vertrouwen wekt het niet op.